

Vänsterpartiets budgetförslag - ändringsförslag

Vänsterpartiet i Vänersborg håller i stort sett med om allt som målas upp i de ekonomiska beskrivningarna av den närmaste framtiden.

Den närmaste framtiden ser tämligen mörk ut. Det händer saker i omvärlden som påverkar Vänersborg och som vi inte kan påverka. Det är krig i Ukraina, inflationen är skyhögt, räntorna höjs, arbetslösheten beräknas öka, det är brist på kompetenta yrkesarbetare i många sektorer och vi har en nyvald regering som inte till fullo inser kommunernas behov och utsatta ekonomiska läge. De planerade statsbidragen till kommuner och regioner kommer inte att på långa vägar täcka de behov som finns i kommunerna. Valfärden hotas och kommunerna har begränsade möjligheter att kompensera för de ekonomiska hål som uppstår på grund av minskade eller otillräckliga statsbidrag.

Vänsterpartiet ser positivt på kommunstyrelsens förslag att integrera de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 i Vänersborgs kommuns styrning, liksom att de ska vara vägledande i planerings- och utvecklingsarbeten. Vi ser också vikten av socialt förebyggande arbete och att tidiga insatser för barn och unga prioriteras under mandatperioden.

Vänsterpartiet anser därför att det i nuvarande ekonomiska läge är mycket viktigt, viktigare än vanligt, att verkligen tänka igenom kostnader och utgifter – och vara ännu noggrannare i de prioriteringar som kommunen ska göra. Kommunen kan naturligtvis inte låta bli akuta insatser på grund av kostnadsskäl eller göra avkall på sina lagstadgade verksamheter. De som är i störst behov av samhällets hjälp och stöd måste prioriteras. Vänsterpartiet tänker t ex på de äldre, nyanlända, funktionsnedsatta, våldsutsatta kvinnor och elever i behov av särskilt stöd.

Det finns flera verksamheter där återhållsamhet och besparingar kan bli mycket kontraproduktiva. Neddragningar och besparingar i den kommunala verksamheten nu kan generera mångdubbla kostnader sedan - kanske redan nästa eller kommande år...

Personalen som ska bära upp valfärden påverkas självklart också negativt av återhållsamheten. Det sista vi vill se just nu är ökade sjukskrivningstal. De ligger som känt redan på alltför höga nivåer. Vi behöver locka fler att vilja arbeta inom välfärdssektorn och skapa rätt förutsättningar för personalen att åter hitta balans mellan jobb och fritid. Annars finns risk att sjukfrånvaron ökar ytterligare, vilket påverkar både kostnadsutvecklingen negativt och gör att det blir ännu svårare att behålla personalen och rekrytera ny med rätt kompetens.

Det finns flera sådana "fallgropar". Vänsterpartiet vill ge några exempel på vad vi menar med att återhållsamhet och besparingar kan bli kontraproduktiva.

Kunskapsförbundet Väst/Barn- och utbildningsnämnden

Om inte Kunskapsförbundet Väst får kompensation för ökade kostnader i verksamheterna, t ex pensionsåtaganden och fler elever i gymnasiesärskolan, så kan förbundet bara spara på personalen. Färre lärare i undervisningen leder till större klasser, vilket medför sämre kvalitet på undervisningen. De studerande, särskilt elever i behov av särskilt stöd, får det svårare att tillgodogöra sig undervisningen. De kanske inte bara får med sig sämre kunskaper ut i

arbetslivet, de kanske inte lyckas att få sin examen. Det ökar riskerna för psykiskt ohälsa och utanförskap.

Resonemanget gäller på motsvarande sätt även de yngre eleverna i grundskolan. Minskad lärartäthet och sämre förutsättningar för stöd till elever försvårar möjligheterna att de får godkända betyg så att de kommer in på ett nationellt program på gymnasiet. Återhållsamhet i förskolan kan t ex leda till att barn med utländsk härkomst kan få svårare att lära sig det svenska språket. Barnen får då sämre förutsättningar att senare tillgodogöra sig undervisningen i grundskolan. Risken ökar att studierna blir lidande och det blir svårare att nå behörighet till gymnasiet eller komma in på de program som eleverna önskar. Framtidsutsikterna försämras. I skolan ska barn växa oavsett bakgrund och hemförhållanden.

Otillräcklig kompensation för de ökade kostnaderna i grundskola och gymnasieskola kan också leda till sämre arbetsmiljö för legitimerade pedagoger och övrig personal som då kan söka sig bort från kommunens skolor. Och kvaliteten på undervisningen försämras ytterligare.

I Vänersborg finns det fortfarande en stor skillnad mellan grundskolan och gymnasiet. Om kvaliteten sjunker i de kommunala gymnasieskolorna kan ungdomarna istället välja ett fristående gymnasium. Då kommer kostnaderna för Vänersborg (och Trollhättan) inte att minska, utan snarare att öka. Friskolorna är nämligen totalt sett dyrare än om ungdomarna studerade i de kommunala gymnasieskolorna. I kommunen finns den fristående grundskolan Fridaskolan. Fridaskolan har för avsikt utöka verksamheten de närmaste åren med ytterligare nästan 100 elever.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden hyr ut idrottsanläggningar till föreningar så att de kan bedriva värdefull fritidsverksamhet, som tex fotboll, simning, gymnastik, badminton mm. Kommunens bidrag till föreningarna är förhållandevis låga. När kostnaderna ökar försvåras möjligheterna för föreningarna att bedriva sin verksamhet och sina aktiviteter. Det kan handla om att inte ha råd att hyra lokaler och idrottsanläggningar, att inte ha pengar för transporter till bortamatcher osv. Vissa aktiviteter kanske till och med blir omöjliga att utöva. Det i sin tur kan få konsekvensen att barn och ungdomar slutar och tappar sitt fritidsintresse. Eller aldrig kan börja... Som i sin tur kan leda till att de drar sig till gäng, kriminalitet, droger och andra negativa aktiviteter.

Att vara med i en förening, ingå i en gemenskap och utvecklas i demokratiskt tänkande ger barn och ungdomar en bra grund för ett självständigt vuxenliv. Kultur- och fritidsnämnden måste klara kostnaderna för idrottsanläggningarna utan att höja priserna avsevärt för föreningarna eller tvingas dra ned på anläggningarna eller verksamhet. Vi vill prioritera barn och ungdomars möjlighet till en inkluderande och meningsfull fritid i kommunens alla delar.

Socialnämnden

Socialnämnden står inför stora utmaningar i att klara välfärdsuppdraget. Inte minst när det gäller social inkludering, det vill säga att minska utanförskapet. Några av de socialt utsatta grupper som är i stort behov av insatser är de som står utanför arbetsmarknaden, befinner sig i missbruk, hemlöshet, våld i nära relationer, ekonomiskt utsatthet eller har en

funktionsnedsättning. De största resursbehoven finns inom Individ-och familjeomsorgen (IFO) och Arbete, sysselsättning och integration (ASI).

Det finns därutöver flera frågetecken inför 2023. De enskilt största ekonomiskt osäkra posterna är externa placeringar av barn och unga och externt köpta platser inom personligt stöd och omsorg, volymökning av LSS och äldreomsorgen samt avancerad sjukhusanknuten "hemsjukvård". Vänsterpartiet delar förvaltningens oro kring kommande prognos vad gäller stora underskott i relation till behoven.

En alltför stor andel hushåll står utan egen försörjning, såväl barnfamiljer som unga vuxna. Försörjningsstödet och barnfattigdomen ligger över riksnitt. Riksnormen för försörjningsstöd höjs också 2023 vilket innebär kostnadsökningar inom ett redan belastat område. Orosanmälningar och våldsutsatthet hos barn och unga fortsätter att öka kraftigt. Våld i nära relation följer en oroande utveckling, såväl situationen för invånare som befinner sig i hemlöshet, missbruk och psykisk ohälsa.

Konsekvenserna att klara det lagstadgade uppdraget, utan att få de resurser som förvaltningen uttrycker ett behov av, blir ständiga effektiviseringar och nedskärningar inom de olika verksamheterna. Det socialt förebyggande arbetet prioriteras ner, vilket gör att kostnaderna ökar i längden och social inkludering blir endast en vision utan verktyg. Om resurserna endast räcker till att släcka bränder, borde alla förstå att konstgjord andning inte räcker för att upprätthålla verksamheten på sikt.

Vi ser också med oro på besparingar inom äldreomsorgen, trots att antalet personer över 80 år ökar och komplexiteten kring vårdbehoven blir allt större. Samtidigt finns behov av att rekrytera ny personal med kompetens för att möta allt mer omfattande brukarbehov och volymökningar. Utvecklad lagstiftning inom flera områden såsom våld i nära relation, fast vårdkontakt inom äldreomsorgen och barnkonventionen ställer också högre krav på verksamheten.

Personalens sjukskrivningstal inom flera av förvaltningens verksamheter är höga. Personalen som ska bära upp välfärden påverkas självklart också negativt av besparingar. Det sista vi vill se just nu är ökade sjukskrivningstal. De ligger som känt redan på allt för höga nivåer inom förvaltningen och bidrar till en negativ kostnadsutveckling.

Avslutande tankar

De här problemen, det finns fler, och det måste alla partier tackla. Det måste till lösningar. Politiken måste ha svar på utmaningarna.

Vänsterpartiet ser att förnuftiga och genomtänkta prioriteringar inte är genomförbara med en budget i balans. Vi anser att kommunen under de två närmaste åren måste underbalansera budgetarna. Det är oerhört viktigt att vi utgår från människors behov. Ekonomin är medlet, inte målet.

Vänsterpartiet föreslår att eventuella men troliga underskott regleras i boksluten de närmaste två åren, 2023 och 2024. Det grundar Vänsterpartiet på att 2023 och 2024 blir år där lågkonjunkturen når sin bottennivå. Enligt prognoserna kommer den ekonomiska utvecklingen att vända i slutet av 2024 men framför allt under år 2025. När konjunkturen

vänder kan kommunen fylla på reserverna inför nästa lågkonjunktur. Det är under de två svåra åren viktigt att använda de ekonomiska medel som finns till att de som är i störst behov av samhällets stöd får det.

Vänsterpartiet vill yrka på ramhöjande tillägg till det budgetförslag som läggs fram av kommunstyrelsens ordförande och de styrande partierna:

- 10 mkr till socialnämnden till Individ- och familjeomsorgen (IFO).
- 6 mkr till socialnämnden till arbete, sysselsättning och integration (ASI).
- 8 mkr till Kunskapsförbundet Väst för ökat antal elever i särskolan, ökade pensionsåtaganden och ökade kostnader på grund av inflationen.
- 4 mkr till barn- och utbildningsnämnden till barn och elever i behov av särskilt stöd.
- 1 mkr till kultur- och fritidsnämnden för att säkra barn och ungdomars idrotts- och fritidsliv i kommunens alla delar.

Det ger ett prognostiserat underskott för år 2023 på 25 mkr, som regleras i bokslutet.

Investeringsbudget

Vänsterpartiet anser att investeringarna kopplade till fortsatt utbyggnad av VA på Vänersnäs, motsvarande totalt 120 mkr, läggs utanför planperioden tills eventuella beslut fattas.

Investeringen i Arena Vänersborg år 2024 på 20 mkr lyfts ur investeringsplanen. Vänsterpartiet står fast vid uppfattningen att en extern utredning behöver tillsättas för vilka vägar framåt som är möjliga.

För Vänsterpartiet Vänersborg 2022-12-05

Stefan Kärvling, Gunilla Cederbom, Ida Hildingsson,
Lutz Rininsland och Peter Lénberg.

